

Gençlerin Din Değiştirip Hıristiyan Olmasında Etkili Olan Psiko-Sosyal Etkenler

Hayati HÖKELEKLİ
Prof. Dr., U.Ü. İlahiyat Fakültesi

Celal ÇAYIR
Araş. Gör., U.Ü. İlahiyat Fakültesi

Özet

Din olgusu, insanlığın yeryüzünde var olması ile birlikte insan hayatının temel unsurlarından biri olmuştur. Bu makale din değiştirip Hıristiyanlığa geçen 25 kişiyle yapılan anket ve mülakat sonuçlarına dayanmaktadır. Örneklem 13 bay ve 12 bayandan oluşmaktadır. Din değiştirme tecrübesinin psikolojik ve sosyolojik köklerini anlamaya çalıştık. Ayrıca, yaş, cinsiyet, eğitim vb. değişkenler ile din değiştirme arasındaki ilişkiyi araştırdık.

Abstract

Psychological and Sociological Factors of Conversion to Christianity Among Adolescents

Religion is one of the basic elements of human life since the existence of human being in the world. This article outcome is an interview and questionnaire study based on the accounts of 25 converts to Christianity. The sample consist of twelve women and

thirteen men. We endeavor to understand the psychological and sociological roots of their conversion experience. Also, we examine to correlation among age, gender, education, etc. variations and religious conversion.

Anahtar Kelimeler: *Din Değişirme, Hristiyanlık, Protestan Kilisesi, Misyoner.*

Key words: *Religious Conversion, Christianity, Protestant Church, Missionary.*

Giriş

Gerek geçmişte gerekse günümüzde insanların, bağlı oldukları dini terk ederek bir başka dine geçiş yapmaları zaman zaman rastlanan bir olgudur. Bireysel olduğu kadar kitlesel de gerçekleşebilen din değiştirme olaylarının çok değişik biçimleri olduğu gibi, çok değişik sebep ve faktörlere bağlı olduğu da bilinen bir gerçektir.¹ Ulaşım ve iletişim imkânlarının her geçen gün hızla arttığı, farklı din, inanç ve kültür sahibi insanların ilişki ve temaslarının sıklaştığı, küresel çapta bir mübadelenin yaşandığı günümüzde din değiştirme olaylarına daha sık rastlanması da şaşırtıcı olmayacaktır.

Bu çalışmamız, İslam kültürünün hakim olduğu bir toplumda yaşayan kişilerin din değiştirip Hristiyanlığa geçmelerinde etkili olan psikolojik ve sosyolojik etkenleri konu edinmektedir. Çalışmadaki amacımız, daha önce kendilerini Müslüman bir kimlikle tanımlayan bu kişilerin hangi sebeplerden dolayı din değiştirdiklerini ve nasıl din değiştirdiklerini tespit etmektir.

Türkiye'deki din değiştirme hadiselerinin sosyal ve ekonomik mahrumiyetlerden kaynaklandığını söyleyebileceğimiz gibi, bir takım ruhsal ve manevi tatminsizlikler vb. insanî problemlerden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Hristiyanlığı tercihte entelektüel dini söylemden çok, birey açısından pratik ya da fonksiyonel olarak kişiye yardım sağlayıcı unsurların öne çıkmaktadır. Ayrıca, Türkiye'deki din değiştirme hadiseleri çok planlı yürütülen misyonerlik faaliyetlerinin bir sonucu olarak gerçekleşmektedir.

---

* Bu makale, Çanakkale'de 15-17 Nisan 2005 yılında "Türk Dünyasında Misyonerlik" Sempozyumunda "Hristiyan Misyonerlerin Hedef Kitleleri Olarak Gençler ve Hristiyan Olmalarında Etkili Olan Psiko-Sosyal Etkenler" adlı bildirinin genişletilmiş şeklidir.

¹ Bkz. Lofland, John -N. Skonovd, "Conversion Motifs", Journal for the Scientific Study of Religion, 1981, 4, 373-385; Hayati Hökelekli, Din Psikolojisi, Ankara 2003, s. 294-300.

Batı uygarlığının dünya çapındaki hâkimiyeti, bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin halkları üzerinde ciddi bir psikolojik etki ve baskı oluşturmaktadır. İbn Haldun tarafından yüzyıllar öncesi ortaya konulan sosyal psikolojik kanun, günümüz toplumları için de geçerlidir: Mağlup ve geri milletler, gâlip ve ileri milletlere her yönden bağımlı olurlar ve onların hayat tarzını sıkı sıkıya takip ve taklit ederler.² Türk toplumu iki yüzyıldan fazla bir zamandır “Batılılaşma” sürecini yaşıyor. Bütün kurumlarımız ve hayat tarzımız ile Batı’lı bir toplum olmanın çabası içerisinde uzunca bir mesafe kat etmiş bulunuyoruz. Kültür dünyamızın hemen her alanında, modern Batı toplumları tarafından geliştirilen ve tedavüle sunulan düşünme ve yaşama biçimleri varlığını ve etkinliğini hissettiriyor. Dini kimliğimizi oluşturan Müslümanlık dışında, Batılı ülkelerle bizi ayıran fazla bir farklı yanımızın kalmadığı rahatlıkla ileri sürülebilir. Bu farkı da ortadan kaldırma ya da bu mümkün olmayacaksa en aza indirerek, Müslüman kimliği içerisinde Hıristiyan’ca düşünme ve yaşama tarzını genç nesillere benimsetme çabaları(Invisible Church)nın sistemli ve örgütlü olarak bir süreden beridir yürütüldüğü bilinmektedir.

Hıristiyan misyonerliği son yıllarda çok yönlü olarak ülkemizdeki çalışmalarına hız vermiş görünüyor. Avrupa Birliği sürecine bağlı olarak ortaya çıkan gelişmeler yanında aşırı lâik ve seküler söylemlerle İslâmi kimliğin olabildiğince etkisiz kılınmaya çalışıldığı bir ortamda, günümüz iletişim tekniklerini, ikna ve propaganda yöntemlerini ustaca kullanan misyonerlerin Hıristiyanlığı yaymada belli bir mesafe aldığı söylenebilir. Özellikle genç grupları hedef alan misyon çalışmalarının zaman zaman kendileri açısından olumlu sonuçlar verdikleri görülüyor. Henüz kitlesel bir boyut kazanmasa da, ülkemizdeki Hıristiyanlaştırma faaliyetlerinin belli bazı kesimler üzerinde etkili olduğunu gösteren gözlem ve bulgular eksik değildir.

Hıristiyan misyonerlerin özellikle gençleri kendi saflarına katmak için özel gayret gösterdikleri bilinmektedir. Operation World (Hedef Tüm Dünya) adlı kitapta Türkiye’de yaklaşık olarak 800 bin üniversite öğrencisinin bulunduğunu ve misyonerlik faaliyetleri için gençlerin önemli bir hedef olduğu belirtilmektedir.³ Nitekim, son on yılda Hıristiyanlığı seçen iki bin dolayındaki insanımızın yarısının üniversite öğrencisi, yarısının da lise mezunu olduğunu, Protestan

---

² İbn Haldun, Mukaddime (çev. Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, İstanbul 1982, I, s. 465-469.

³ Küçüköğlü, Bayram, Türk Dünyasında Misyoner Faaliyetleri: Dünü-Bugünü ve Yarını, Kültür Sanat Yay., İstanbul 2003, s. 200-201.

misyoner bir liderin açıklamaları arasında yer aldığını görüyoruz.⁴ Ülkemizin çeşitli yörelerinde yürütülen misyon faaliyetlerinin özellikle Anadolu Liseleri, Özel Liseler, Batı kültürü ile yoğun ve yakın temas içerisinde olan yabancı dille öğretim yapan kolej tipi okullar, üniversite ve bölümlerle, yabancı dil kurslarında yoğunlaştığı⁵ tespit edilmiştir.

Hıristiyan misyonerlerin gençleri hedef alan çalışmalar üzerine yoğunlaşması sebepsiz değildir. Her şeyden önce gençlik yılları insanların değişime ve ikna olmaya en açık oldukları bir dönemdir. Amerika'lı 2500 kişilik bir örneklem grubu üzerinde on yıl süre ile (1970-80) yapılan bir araştırmada, 18-25 yaşları arasındaki kişilerin en fazla tutum değişikliği gösterdiğini, bunun arkasından 25-36 yaşları arasındaki kişilerin geldiğini ortaya koymuştur.⁶ Gençlerin bu değişime yatkınlıklarının temelinde, genç olmalarından kaynaklanan fikir açıklığı değil, daha fazla olumsuz olayla karşılaşmalarının yer aldığı ileri sürülmüştür.⁷ İnsanlar genel olarak olumsuz olay ve durumlardan olumlu olanlara göre daha çok etkilenir ve bu durumda dış yardım ve telkinlere daha çok ihtiyaç duyulur. Genç insanların ikna olmaya açık olması da bundan kaynaklanabilir

Gençlik dönemi çok yönlü gelişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir hayat devresidir. Kimlik arayışı, hayatta bir anlam ve amaç bulma, kendini büyük bir davaya adanma yönelimi, toplumdaki yerini ve rolünü tanıma ve bulma ihtiyacı gençlerin en güçlü motivasyonları arasında yer alır. Dolayısıyla bir gencin başa çıkmak zorunda olduğu zihinsel, duygusal, ahlâki ve toplumsal sorunların çokluğu ve yoğunluğu, birçok olumsuz hayat deneyimi yaşanmasını kaçınılmaz kılar. Gençlik her bakımdan bir seçim yapma; öğrenim, meslek, dünya görüşü, siyaset, din vb. hayati konularda kararlar vermeyi gerektiren bir süreç olarak yaşanır. Kendi iç dünyasını düzene sokmaya çalışırken, içinde yaşadığı çevredeki tutarsızlık, belirsizlik ve hızlı değişimler gençte ciddi sarsıntılara yol açabilir. Tutunacak bir dal ve güvenilecek otoritelerin yoksunluğu, tutarlı ve tatmin edici toplumsal yapıların eksikliği gelecekle ilgili kaygıları ve kimlik bunalımını derinleştirir. Bu durumda, dünya ile birlikte kendi

---

⁴ Bkz. Serpil Zeynep Öz, "Niçin ve Nasıl Din Değiştiriyorlar? Hıristiyan Türkler", Özgür ve Bilge Dergisi, 1, S. 5(2002), s. 27.

⁵ Gündüz, Şinasi -Mahmut Aydın, Misyonerlik, Kaktüs Yay. , İstanbul 2002, s. 54, 55, 116; Osman Cilacı, Hıristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri, Diyanet İşleri Baş. Yay. , Ankara 1990, s. 20.

⁶ J. A. Krosnick ve D. F. Alwin, "Aging and susceptibility to attitude change", Journal of Personality and Social Psychology, 57, 1989, s. 416-425; Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Yeni İnsan ve İnsanlar*, İstanbul 1999, s. 209.

⁷ T. R. Tyler ve R. A. Schuller, "Aging and attitude change", Journal of Personality and Social Psychology, 61, 1991, s. 689-697; Kağıtçıbaşı, a. g. e. , s. 209.

durumunu da değiştirecek ve daha iyiye götürecek bir gelecek umudu vadeden söylemlere genç oldukça duyarlı hale gelir.

Genlerdeki dini ilginin yksekligi pek çok araştırma tarafından ortaya konmuştur.⁸ Gençlerin hayatındaki belirsizlik ve kaygıların yol açtığı stres, güvenli bir sığınak arama, her şeye gücü yeten bir bağlanma figürüne yönelme için gcl bir kaynak oluşturabilir. Bunun yanında gençlik, ilk bağlanma figürleriyle diğer bağlanma figürleri arasında önemli bir geçiş dönemi­dir. Bir kısım gençler, ilk bağlanma figürleri olan aileleriyle olan bağlarını koparmaları sebebiyle, kendi iç dünyalarında “yalnızlık” gibi bazı psikolojik durumlar yaşayabilir. Böyle zamanlarda birçok genç, bir bağlanma figürü olarak Allah’a veya onun yerini tutabilecek karizmatik bir dini lidere bağlanıp, ondan yardım talebinde bulunabilir. Bu ve daha birçok özellikleri ile ergenlik, dini gelişim ve dönüşümlerin çok çarpıcı örneklerinin yaşandığı bir dönem olarak karşımıza çıkar. Bu durum, ilk din psikologlarının anlamaya ve açıklamaya çalıştıkları başlıca araştırma konusunu oluşturuyordu.⁹

Din değiştirme olaylarının yaygın bir durum olduğı geçen yüzyılın başlarındaki Amerikan toplumunda, bilim adamları bunun tipik bir gençlik fenomeni olduğu sonucuna varmışlardı. Onlara göre dini değişim, ergenlikteki kişilik gelişiminin doğal bir sonucudur. Bu dönemde yaşanan stres ve bunalıma bağlı olarak arayışa girme, geleneksel inanç ve değerleri sorgulama, yeni değerler seçmeye girişme yönündeki gelişmeler, dini değişim için en elverişli bir durum oluşturur. Böylece din değiştirme, gençlik dönemindeki kimlik karmaşasına bir cevap oluşturmakta,¹⁰ stres ve bunalım döneminin kısaltarak, ergeni yetişkinliğe hazırlamaktadır. Fakat bu gelişmeler herkeste aynı tarzda kendisini göstermez. Bir kısım gençler birtakım dini ve ideolojik gruplara katılarak kimlik yitimi derecesine varan bir bağlanmaya girebilirken, diğerleri de her tür yüce değer, ideal ve amaçtan yoksun, günübirlik bayağı zevk ve uğraşlar içerisinde bir yol tutarak, kendine ve toplumuna yabancılaşan bireyler durumuna gelebilmektedir.

Görülüyor ki, gerek içinde yaşadığımız toplumsal şartlar gerekse bu şartlar içerisinde kendi kimliğini kazanmaya çalışan gençlerimiz açısından, her tür değişim ve dönüşüme açık kaygan bir zeminin varlığı söz konusudur. Din değiştirme yalnız gençlerle sınırlı

⁸ Hökelekli, Hayati “Gençlik ve Din”, Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002, s. 11-29.

⁹ Starbuck, Edwin, D. , *The Psychology of Religion*, New York 1899; G. S. Hall, *Adolescence: It’s Psychology and It’s Relation to Physiology, Antropology, Sociology, Sex; Crime, Religion and Education*, (2 vols)New York 1904.

¹⁰ Gillespie, V. B. , *The Dynamics of Religious Conversion*, Alabama 1991, s. 180-181; Yrkoğlu, Atalay, *Gençlik ağı*, 2.bas., Ankara 1986, s. 103-106.

kalan bir olay olmamakla birlikte, bu konuda en riskli grubu onlar oluşturmaktadır. Modern hayat şartları gençlik dönemini uzatmıştır; bu bakımdan dini değişim daha ileri yaşlara kadar sarkabilmektedir. Fakat ergenlik dönemi tecrübelerinin din değiştirme ile sonuçlanan süreçte önemli yeri olduğu görülmektedir. Dolayısıyla misyonerlerin önde gelen hedef kitleleri arasında gençlerin yer alması bilinçli ve sistemli bir bakış açısına dayanmaktadır.

Misyonerlik faaliyetlerinde kullanılan yöntemlerin temel hareket noktası, insanların psikolojik ve sosyal ihtiyaç, beklenti ve sorunları çerçevesinde dini mesajın sunulmasıdır. Böylece dini söylemde entelektüel boyutlar değil, birey açısından pratik ya da fonksiyonel olarak kişiye yardım sağlayıcı unsurlar öne çıkarılmaktadır. Bunun için de potansiyel üyeleri, sempatizanları etkilemek ve kendi saflarına çekmek için bireysel ve toplumsal ilişkilerde etkili olan aşk, sevgi, dostluk, aile değerleri, ilgi, kabul görme, günâh-kurtuluş, mükâfat-ceza gibi duygu yüklü söylemlerle, ekonomik yardım ve destek türü taktikler ön plânda yürütülmektedir. Özellikle gençlerle çeşitli ortamlarda arkadaşlık kurma yöntemi ile onların duygu ve düşüncelerini etkilemeye yönelik taktikler arasında sevgi, ilgi ve iltifat dolu sözler; iş bulma, maddi yardımda bulunma gibi vaatler ön planda gelmektedir. Muhatabı biraz tanıdıktan sonra onun yalnızlık, çaresizlik, kimsesizlik, korku, suçluluk ve günâh-kârlık duygularına atıflarda bulunan ve bu durumdan kurtuluş vaadini dile getiren dini söylemlerle, din değiştirme için gerekli bir psikolojik ortam oluşturulmaktadır. Ayrıca, bireylerin önceki dini inançlarına doğrudan karşı çıkılmaksızın, bir tür kültüre uyarılama (inculturation) yöntemi¹¹ uygulanmaktadır. Sempatizanların savunma reflekslerini en başta devreden çıkaracak ve iletişim ortamını sürekli kılabilecek bir taktikle, misyoner yöneticiler şu tür ifadelere sıkça başvurmuşlardır:

“Biz sizin hangi inanç ve görüşte olduğunuzu sorgulamayız. Burada her tür görüşten insan var. Farklı ideoloji ve dünya görüşüne inanmanız sizin Mesih’e inanmanıza engel değil. Biz herkesi kuşatıcıyız.”

I- Kullanılan Teknik

Çalışmamızda anket, mülakat, katılımcı gözlem ve belgelerin incelenmesi teknikleri kullanılmıştır. Kültürel antropologlar, özellikle primitif kültürleri araştırmada baskın olarak gözlem tekniğine

---

¹¹ Gündüz, Şinasi, “Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri”, Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri, Ensar Neşriyat, İstanbul 2004, ss. 363-370.

başvururlar. Buradaki amaç alt kültürün dilini, adetlerini, değerlerini, dinsel seremonilerini, yasalarını vb. olabildiğince derinliğine incelemektir. Tüm bunların gözlenmesi katılımcı gözlemi gerekli kılmaktadır.¹² Biz de din değiştirme sonrası dinî tutum ve davranışları tespit edebilmek, ibadet ve ayinleri yerinde izlemek maskadıyla kilisenin Pazar ayinlerine gözlemci olarak katılmaya çalıştık.

II- Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini, din değiştirip Hıristiyan olan 25 kişiden oluşmaktadır. Bu örneklem grubundan 20 kişi ile Bursa'da faaliyet gösteren Protestan kilisesinde¹³ tanışılmış ve üç ay boyunca her pazar düzenlenen kilise ayini ve çay sohbetlerine katılım sağlanmak suretiyle yeterli derecede kendileri ile yakınlık kurulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, kilise önderi ve yardımcısının işletmekte olduğu sevinç kitap-kırtasiye mağazası ziyaret edilerek kilise önderi ve oraya gelen kilise cemaati ile yakınlık kurulmaya çalışılmıştır. Tanışma ve yakınlık sağlandıktan sonra din değiştiren bu kişilere anket uygulanmıştır. Daha sonra anket uygulanan bu kişilerin bazıları ile yüz yüze görüşme sağlanmış ve kendileri ile mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakat sırasında çocukluk döneminden başlamak suretiyle günümüze kadar geçirmiş oldukları yaşamları derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır. Örneklem grubumuzu oluşturan 5 kişi ile uzun süreli olarak internetten yapılan görüşmeler süresinde

---

¹² Balcı, Ali, *Sosyal Bilimlerde Araştırma (Yöntem, teknik ve ilkeler)*, Pegem A Yayıncılık, 3.baskı, Ankara 2001, ss. 195-196.

¹³ Bursa Protestan Topluluğu, 1996 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Merkez Heykel civarındaki kiralanan bir dairede Protestan topluluk oluşmaya başlamıştır. Pazar ibadetlerine devam eden cemaat sayısı 5-6 tanesi yabancı uyruklu olmak üzere toplam 30-35 civarındadır. Kilisenin cemaat sayısı dönemlere göre farklılık göstermektedir. Cemaatin çoğunluğu işçilerden oluşmaktadır. Bu topluluk, Bağımsız Protestan Kiliseler Birliği'nin üyesidir. BPKB, Amerikan Board Teşkilatı ve Kitab-ı Mukaddes Şirketi ile eklemli olarak faaliyet gösterir. Amerikan Board Teşkilatı, Amerikan Dinci Sağ'ı temsil eden WASP'ın çatısı altında yer almaktadır.

Bursa Protestan Topluluğu, 2004 yılında restorasyonu biten Fransız Kilisesi Kültür Evi'nde ibadetlerini yapmaya başlamıştır. Bu tarihi kilise ilk defa 1881 yılında ibadete açılmıştır. Zaman zaman kesintiye uğrayan ibadet, en son Tofaş fabrikasında çalışmak üzere İtalya'dan gelen ailelerce 1970'li yıllarda ibadet için kullanılmıştır. Daha sonraki yıllarda boş kalan kilise binası ağır hasar görmüştür. 1996 yılında başlatılan restorasyon girişimleri 2004 yılında sonuçlandırılmıştır ve bu tarihten itibaren kilise binası Katolik ve Protestan cemaat tarafından farklı saatlerde ibadet yeri olarak ortaklaşa kullanılmaktadır. Katoliklerin cemaat sayısı İstanbul'dan gelen papazlarla birlikte 15-20 arasında değişmektedir. Bursa'daki Katolik cemaat, daha çok yurt dışından gelip Bursa'daki Oyak Renault ve diğer fabrikalarda çalışan yabancılardan oluşmaktadır.

kendilerine sorular yöneltilmiş ve sorularımıza cevaplar alınmaya çalışılmıştır

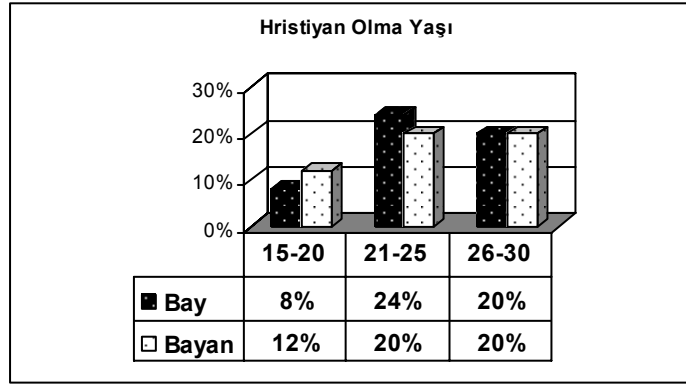
Bu araştırmadaki 25 kişilik örneklem grubunun yaş ortalaması (en küçüğü 23 en büyüğü 33) 28 dir ve örneklem 13 bay, 12 bayandan oluşmaktadır. Araştırma yaptığımız örneklem grubunda 3 kişi alevi inancını benimsediklerini ve kendileri için herhangi bir dini inancın önemli olmadığını, bu konuda inanç ayırımı yapmadıklarını, kendileri için asıl önemli olan şeyin, kişinin huzuru ve mutluluğu bir yerde bulmuş olması olduğunu dile getirmişlerdir.

III. BULGULARI VE YORUMLAR

A. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER VE DİN DEĞİŞTİRME

a. Yaş ve Din Değişirme

Tablo 1

Yukarıda yer alan tablodaki verilere göre, örneklem grubumuzdaki kişilerin din değiştirme yaşı 15 ile 30 arasında değişmekte birlikte, yoğunluk 20'li yaşlardadır. Türkiye'de bu konuda yapılan başka bir çalışmada 21-25 yaşları arasındaki din değiştirenler % 22'lik oranla ikinci sırada yer almaktadır.¹⁴ Bizim araştırma grubumuzda 15 yaşından önce ve 30 yaşından sonra din değiştirene rastlanmamıştır. Bu sonuçların Batı'da yapılan bazı araştırma sonuçları ile paralellik arz ettiği söylenebilir.¹⁵ Aynı şekilde Diyarbakır Protestan kilisesinde yapılan bir araştırmada din değiştirenlerin en yoğun olduğu yaşlar 21-25 yaşları arasında olduğu

¹⁴ Süreyya Canbolat, "Bir Kelam Problemi Olarak Dinden Dönmenin Sebepleri, Bu Sebeplerin Tarihte ve Günümüzde İslâm'dan Dönmeyle İlişkisi", (basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enst, 2003) s. 8.

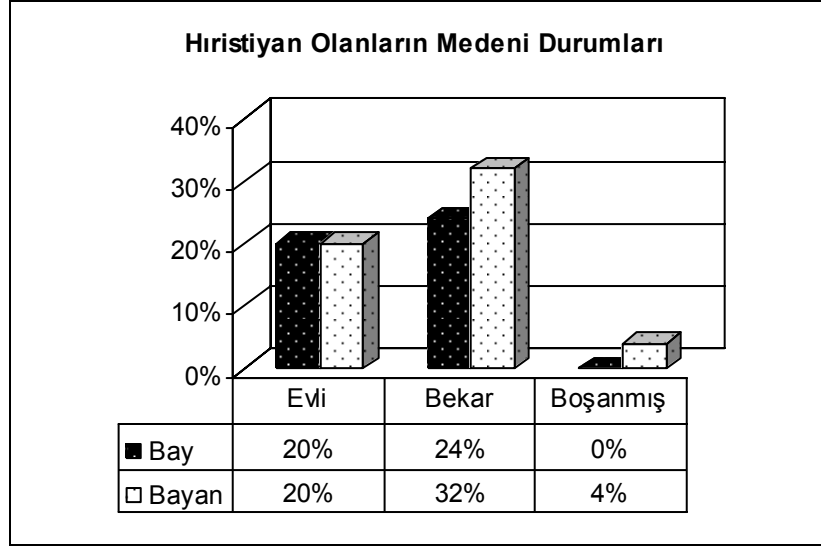
¹⁵ Köse, Ali, *Neden İslâm'ı Seçiyorlar*, İSAM Yay. , İstanbul 1997, s. 46.

tespit edilmiştir % 37.50)¹⁶. Böylece din değiştirmenin bir gençlik fenomeni olduğunu ileri süren görüşlerin haklılık kazandığı burada da görülmektedir. Şu kadarı var ki, günümüzde gençlik dönemi biraz daha uzadığı için 30 yaş sınırına kadar dayanmaktadır.

b. Medeni durum ve Din Değişirme

Tablo 2

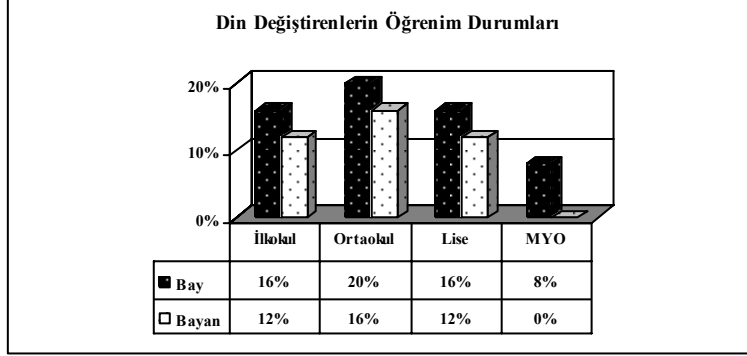
Araştırmamıza katılan örneklem grubunun çoğunluğu bekârdır (14 kişi; % 56) ve bayanlar arasında bekarların oranı daha yüksektir. Elde edilen bu sonuç Türkiye’de yapılan diğer çalışmalarla da paralellik arz etmektedir. Tezokur’un çalışmasında da örneklemin % 68.75’lik değerle en yüksek oranı bekârlar oluştururken,¹⁷ Canbolat’ın yaptığı çalışmada da bekarlar en yüksek düzeyi oluşturmaktadır (% 53.7) Benzer bir oran Evli grupta yer alan erkek ve kadınlar eşit orandadır (5 kişi; % 20) ve din değiştiren evliler genelde karı-kocadır. Bunun dışında grupta boşanmış olan tek bir bayan da bulunmaktadır. Yukarıdaki tablo ile birlikte düşünüldüğünde, bu araştırmaya katılan kişilerin büyük ölçüde gençlik dönemi özelliklerini sürdürdüğü söylenebilir.

¹⁶ Tezokur, Hadi, “Diyarbakır Kilisesi ve Misyonerlik”, Türk Dünyasında Misyonerlik Sempozyumu, Çanakkale 15-17 Nisan 2005, Yayınlanmamış Bildiri, s. 6.

¹⁷ Tezokur, Adı geçen bildiri, s.6.

c. Öğrenim Durumu ve Din Değişirme

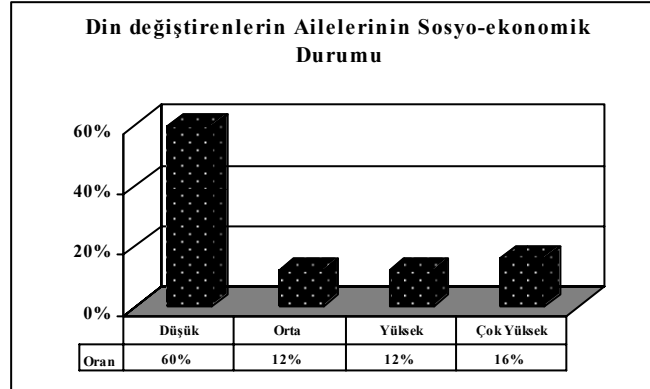
Tablo 3

Bu tablodaki veriler, araştırma grubumuzda yer alan din değiştiren kişilerin büyük çoğunluğunun ilk ve ortaokul mezunu olduklarını ortaya koymaktadır. Yüksek okul mezunu sadece iki kişi olup, üniversite öğrencisi ya da mezunu kimseye rastlanmamıştır. Öğrenim seviyesinin düşüklüğü, misyonerlerin sıkça başvurdukları duygusal mesajlardan etkilenmeyi kolaylaştıran bir faktör olarak değerlendirilebilir.

d. Sosyo-ekonomik Durum ve Din Değişirme

Tablo 4

Araştırma grubumuza katılanların yarısından fazlası (15 kişi; % 60) ailelerinin sosyo-ekonomik durumunun düşük olduğunu belirtmişlerdir (Tablo:4). Diyarbakır Kilisesi'ne devam edenler üzerinde yapılan araştırmada da işsiz olduğunu belirtenler % 37.50'lik oranla ilk sırada yer almaktadır.¹⁸ Bu sonuç, din

¹⁸ Tezokur, Adı geçen bildiri, s.7.

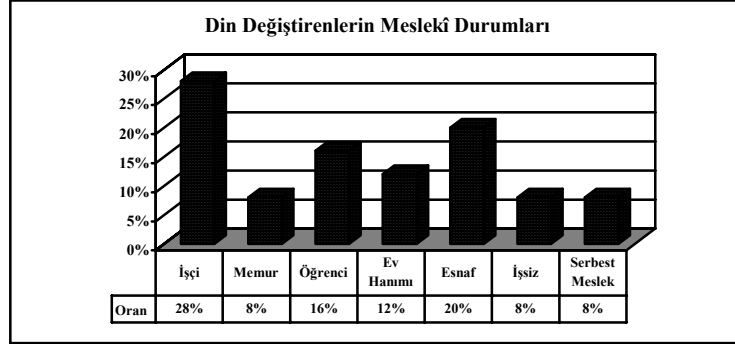
değiştirmede ekonomik durumun önemini anlatması bakımından önemlidir. Ekonomik ve sosyal mahrumiyetlerin, kişileri bir din veya mezhebin mesajını almaya yatkın kıldığı çeşitli şekillerde dile getirilmiştir.¹⁹ Kendi durumlarından memnun olmayan kişilerin, farklı bir hayat tarzı ve inanç sistemine yönelmeleri daha kolay olmaktadır. Orta ve yüksek olduğunu belirtenler eşit sayıda (3 kişi; % 12) ve en alt düzeydedir. Buna karşılık, ailelerinin çok yüksek ekonomik durumu olduğunu belirten 4 kişi (% 16) bulunmaktadır. Bu durum, kişilerin ekonomik ve sosyal mahrumiyetler kadar, ruhsal ve manevi tatminsizlikler içerisinde de arayışa geçtiklerini, din ve inanç sistemlerini değiştirmeye varana kadar bu arayışı sürdürdüklerini göstermektedir.

Bir kilise önderi bununla ilgili olarak şunları nakletmektedir²⁰:

“Ülkemiz gerçeklerine biraz yakından bakılması gereklidir. Özellikle ülkemizin son yıllarda geçirdiği ekonomik krizler ve sonrasındaki işten çıkarılmalar doğal olarak halkın ihtiyaçlarını karşılamasında çeşitli zorluklara sebep olmuştur. Bütün bu zorluklar zaman zaman insanların içinde buldukları duruma, sosyal çevreye ve inançlarına isyan etmelerine ve yeni bir takım arayışlar içerisine girmelerine sebep olmaktadır. Aynı şekilde insanların içinde yaşadıkları toplum, aile ya da çevreleri tarafından gördükleri dinsel baskılar da alternatif olarak gördükleri diğer inançlara yönelmelerine sebep olmaktadır”.

e. Meslek Durumu ve Din Değiştirme

Tablo 5

¹⁹ Glock, Charles Y., “The Role of Deprivation in the Origin and Evolution of Religious Groups”, Lorne L. Dawson (edt.), *Cults in Context in the Study of New Religious Movement*, Toronto 1996, s. 147-158 nakl. Ali Köse, “Din Değiştirmenin Psiko-Sosyolojik Nedenleri”, Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri, Ensar Neşriyat, İstanbul 2004, s. 412-413.

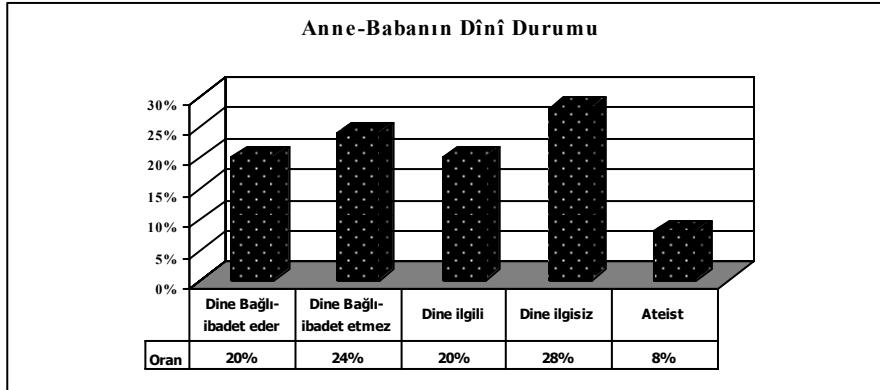
²⁰ Canbolat, a.g.tez., s.129.

Araştırma grubumuzda 7 kişi (% 28) ile en fazla işçiler yer almaktadır. Onları ev hanımları takip etmektedir (5 kişi; % 20). Öğrenciler ise üçüncü sıradadır (4 kişi; % 16). Esnaf olduğunu söyleyen 3 kişi (% 12)yi, aynı sayı ve oranda (2 kişi; % 8) olmak üzere memur, işsiz ve serbest meslek sahipleri izlemektedir. Bilindiği gibi Bursa bir sanayi kentidir ve iki büyük otomobil fabrikası bulunmakta ve burada çok sayıda işçi çalışmaktadır. Aynı zamanda bu fabrikalarda yurt dışından gelen üst düzeyde görevli elemanlar yer almakta ve bunlar içerisinde misyonerlik yapan kimselere de rastlanmaktadır. İşçilerle yakın ve sıcak ilişkiler kuran bu kişilerin, onların daha iyi hayat şartları, daha yüksek sosyal statü ve daha yakın ilişkiye yönelik arzularına hitap etmek suretiyle din değiştirmelerinde etkili olduğu söylenebilir. Din değiştiren ev hanımlarının genelde din değiştiren işçilerin hanımları olduğu bilinmektedir.

B. DİN EDİŞTİRMEDE ETKİLİ OLAN TEMEL SEBEPLER

a. Anne ve Babanın Dini Durumu

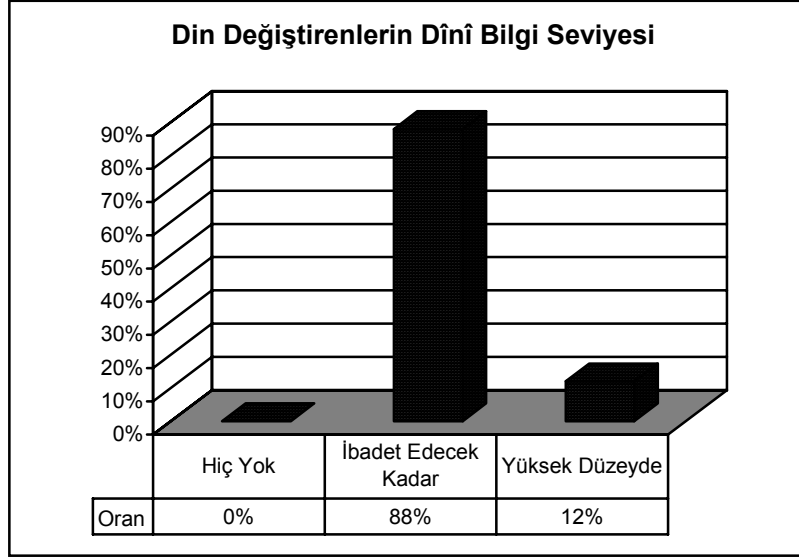
Tablo 6

Din değiştirerek Hıristiyan olan gençlerin 7 si (% 28) anne-babalarının dine karşı ilgisiz olduklarını belirtmişlerdir ki, bu grup içerisinde en yüksek oranı oluşturmaktadır. inancı olmakla birlikte ibadetlerini yerine getirmeyen anne babalar ikinci sırada yer almaktadır (% 24). Dine olumlu ilgisi olan ve ibadetlerini yerine getiren anne babaların sayısı eşittir (% 20). Araştırma grubumuzda iki kişi anne babalarının herhangi bir dini inancı olmadığını belirtmişlerdir. Görülüyor ki, din değiştiren kişilerin önemli bir bölümünün ailesinin (% 80) hayatında dinin görünür bir varlığı yoktur. Bu bakımdan, din değiştiren gençlerin dini yönden olumsuz ya da eksik bir sosyalleşme tecrübesi yaşadıkları, yakın çevrelerinde özdeşleşebilecekleri dini modellerle karşılaşmadıkları söylenebilir.

b. Din Değiştirenlerin Dinî Bilgi Seviyesi

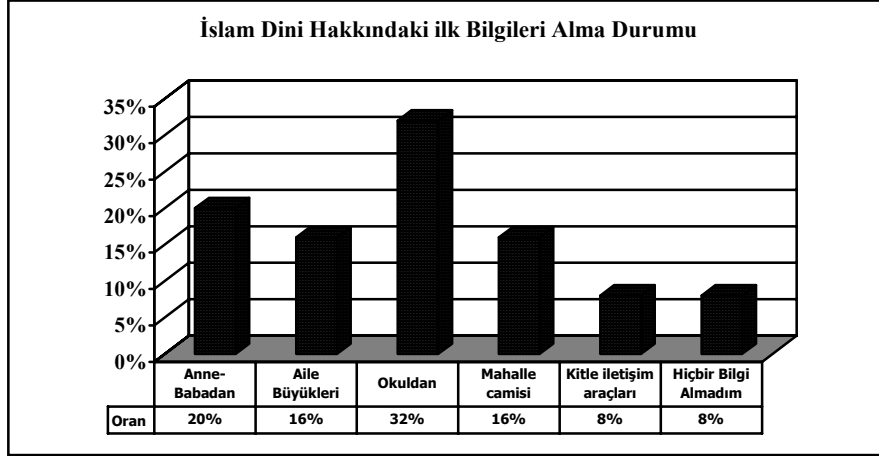
Tablo 7

Bu tablodaki verilere göre, din değiştiren kişilerin büyük bir çoğunluğu (% 88), ibadetleri yerine getirecek kadar dini bilgilerin sahibidir. Bu grubun içinde, bağlısı olduğu önceki dini hakkında yüksek düzeyde bilgi sahibi olanlar da bulunmaktadır (% 12). Asıl olarak içinde bulunduğu Müslümanlık hakkında hiç bilgi sahibi olmayan kimseye rastlanmamıştır. Böyle olması da doğaldır. Çünkü örneklem grubumuzun hemen tamamı, en azından ilk ve orta öğretimde zorunlu dersler arasında yer alan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi okuyarak yetişmiştir. Fakat görüldüğü gibi, okul programlarında yer aldığı şekliyle İslam Dini hakkında bazı genel bilgilere sahip olmak, bunları kalıcı bir değer halinde yaşama ve farklı bir inanç sistemine geçişi önlemeyi garanti edememektedir. Çünkü, bir genci motive eden psiko-sosyal pek çok ihtiyaç ve beklentiler vardır. Bunların makul bir ölçüde karşılanması yanında, kişilik dindarlığını temin edecek tatmin edici derinlikli bir din eğitimi, kendi toplumsal değerlerine bağlı, gelişimlerini daha istikrarlı sürdürme yeteneği kazanmış nesillerin yetişmesine imkân sağlayacaktır.

c. İslam'ı Öğrenmede Bilgi Kaynakları

Tablo 8

Araştırmamızda yer alan kişiler içerisinde ilk İslami bilgilerini okuldan alanlar birinci sırada gelmektedir (8 kişi; % 32). Bizim elde ettiğimiz bu sonuçla Diyarbakır Protestan kilisesinde elde edilen sonuç paralellik göstermektedir. (Araştırmaya katılanların % 43.75'i ilk İslami bilgilerini okuldan aldıklarını belirtmişlerdir.) Bu durum, günümüz şartlarında ailenin çocukları dini sosyalleştirme fonksiyonunu büyük ölçüde okula devrettiğini göstermektedir. Bununla birlikte ikinci sırada da olsa grubumuzda yer alan gençlerin anne baba, aile büyükleri ve mahalle camii aynı oranlarda (4 kişi; % 16) onların dini yetişmesinde görev yapmıştır. Bunların dışında, az da olsa (2kişi; % 8) kitle iletişim araçları yoluyla Müslümanlık hakkında ilk bilgilerini öğrendiklerini belirten de olmuştur. Grubumuzda, kendilerinin alevi olduğunu ve Müslümanlık hakkında hiçbir düzenli bilgi edinemediklerini söyleyen 2 kişi vardır. Alevi geleneği içerisinde yetişen, aile çevresinde Müslümanlıkla ilgili bilgi ve model eksikliği dolayısıyla dini arayış içerisine giren ve sonuçta Hıristiyan olan başka örneklerle, bir başka çalışmada²¹ da rastlanmaktadır.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada²², gençlerin “ideal bir Müslüman’da aradıkları vasıflar şöyle sıralanmaktadır: “Sosyal çevresiyle uyumlu, iyi niyetli, insanlara güven veren,

²¹ Muratoğlu, Davut, (Der.) *Neden Hıristiyan Oldular? 17 Türk'ün Öyküsü*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 2002, s. 13, 99.

²² Yapıcı, Asım, *Din, Kimlik ve Ön Yargı*, Karahan Yayınları, Adana 2004, s.177.

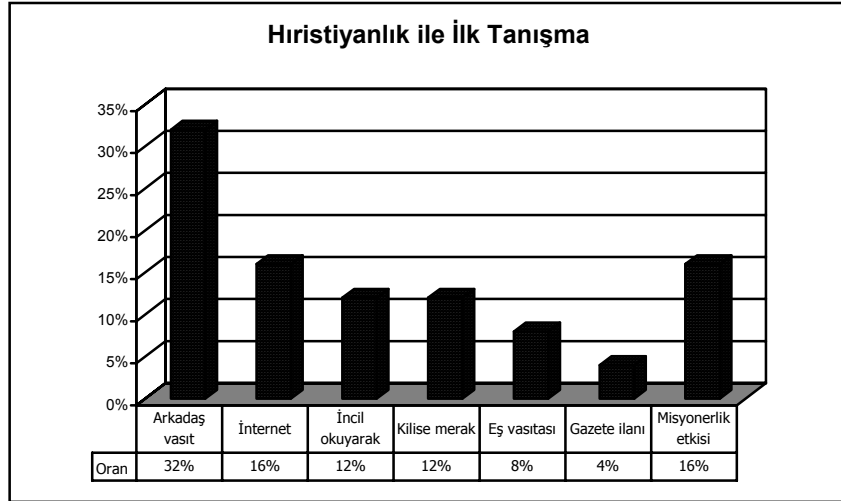
sevecen, insanları seven ve sayan.” Yapıcıya göre gençlerin özellikle bu hususlara vurgu yapma eğiliminde bulunmalarında etkili olan hususun, toplumumuzun sosyal açıdan barış, huzur, emniyet ve güvene olan ihtiyacımızdan kaynaklanmaktadır.

Araştırma grubumuzda yer alan Alevî bir aileye mensup 26 yaşındaki erkek bir kişi çocukluk dönemi ile ilgili olarak şunları naklediyor:

“Doğduktan hemen sonra vefat eden 7 çocuktan sonra ben dünyaya gelmişim. Ailem hayatta kalırsam saçlarımı kesmemeye ahdetmişler. Ve 7 yaşına girinceye kadar benim saçlarım kızların saçı gibi uzundu. Benim hayatta kalan 4 kardeşim daha oldu. Ben hayatta kalan çocukların ilki olduğum için bana ayrı bir özen göstermişlerdi. Ailem beni çok özgür yetiştirdi. Annem ve babam beni özgür bir şekilde yetiştirdiler. Her tür inançtan arkadaşım oldu. Ailem sülale boyu alevi kökenlidir. Ailem tarafından alevi inanç ve terbiyesi ile yetiştirildim. İslam’a karşı olumsuz herhangi bir tepkim olmamıştı. Sizin anladığınız anlamda ne ben ne de ailemin hayatında cami, namaz vs olmamıştır. Bizim inancımızda Ali’ye bağlı olan, yüreğinde Muhammed’e, Ali’ye ve Ehl-i Beyt’e saygısı olan alevi’dir. Alevi inancının namazı cem’dir. Bizim ailede tek Hıristiyan olan benim. ”

d. Hıristiyanlıkla İlk Tanışma Şekli

Tablo 9

Yukarıdaki tabloya göre, araştırma grubumuzdaki gençlerin Hıristiyanlıkla ilk tanışmasının en fazla arkadaş vasıtasıyla (8 kişi;

% 32) olduğu görülmektedir. Arkadaşlık ilişkisi misyonerlerin çok önemsedikleri bir etkileme taktiğidir. Dolayısıyla, bir şekilde Hıristiyan olan kimselerin önceden mahalle, okul ve iş ortamında arkadaşlık yaptığı kimseleri bilinçli ve sistemli olarak Hıristiyanlığa yönlendirmeleri söz konusudur. Örnek olarak 25 yaşındaki ev hanımı bir bayanın hikayesini zikredebiliriz. Çok samimi olduğu bir arkadaşı vasıtasıyla Hıristiyanlıkla tanışmış. Önce kendisini kilisenin özel günlerindeki davetlerine çağırılmış. Oradakilerle çok çabuk kaynaşmışlar. Kendi aralarında gidip geldikleri ev gruplarına onu da davet etmişler. Uzun bir süre sadece bu ev davetlerine devam etmiş.

Özellikle Protestanlar için ‘*misyonerlik*’, kilisenin büyümesi için Tanrı tarafından kendilerine verilen temel bir görev ve ibadet olarak kabul edilmektedir. Türkler arasında misyonerlik kelimesi olumsuz anlam çağrıştırdığı ve daha çok yabancı misyon temsilcileri için kullanıldığı için, misyonerlik kelimesi yerine “müjde ve müjdeleme” kelimeleri tercih edilmektedir.²³

Misyonerlerin etkisi ve internet yoluyla Hıristiyanlıkla tanışanlar aynı oranda (4 kişi; % 16) yer almaktadır. Özellikle yabancı dil kurslarında çalışan bazı öğretmenlerin misyonerlik yaptıkları öteden beri bilinen bir husustur. Bu konuda, araştırma grubumuzda ki bir kız öğrencinin anlattığına göre, dil kursuna yeni başladığında öğretmenin kendisini eve davet etmesi ile Hıristiyanlığa ilgisi başlamış. Daha sonra kendisine okuması için İncil’den İngilizce hikâye ve romanların anlatıldığı küçük kitaplar vermiş. Öğrenciyi en çok cezbeden şey ise kendisine çok yakınlık ve ilgi gösteren öğretmenin samimi tavırları olmuş. Ayrıca öğretmenin sürekli güler yüzlü oluşu ve mutlu olduğunu hissettiren tavırları ona karşı ilgi sempatisini daha da artırmış. Öğretmenine iyice bağlanmış. Öğretmeni kendisinin Hıristiyan olduğunu iki yıl sonra söylemiş.

İncil okuyarak ve Kiliseyi merak edip, içini gezip inceleyerek Hıristiyanlığı tanıyanlar eşit oranlarda olup (3 kişi; % 12), üçüncü sırada yer almaktadır. 19 yaşında bekar bir bayanın kilise ile teması ve daha sonra olması su satırlarla dile getirilmektedir:

“Ben ailemin tek kızıydım. Özgür bir ortamda büyütüldüm. Demokratik bir ailem vardı, diyebilirim. Annem ve babam üniversite mezunu idiler. İstedğim hemen her şey harfiyen yerine getiriliyordu. Beni özel bir okula gönderdiler. Ne ailemde ve ne de okuduğum okulda dinle ilgili neredeyse hiçbir şey öğrenmediğimi söyleyebilirim. Arkadaş çevrem çok lüks içinde yaşayan kişilerden oluşuyordu. Her tür eğlence ve macerayı denedik. Bir Pazar günü İstanbul’da gezerken meraktan kiliseye de gittik. Oradakiler bizi çok sıcak karşıladılar. Bizimle sohbet

²³ Nahya, Z. Nilüfer, “Türkiye’de Hıristiyan Olmak”, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sos. Bilimler Enst., 2004, s. 173)

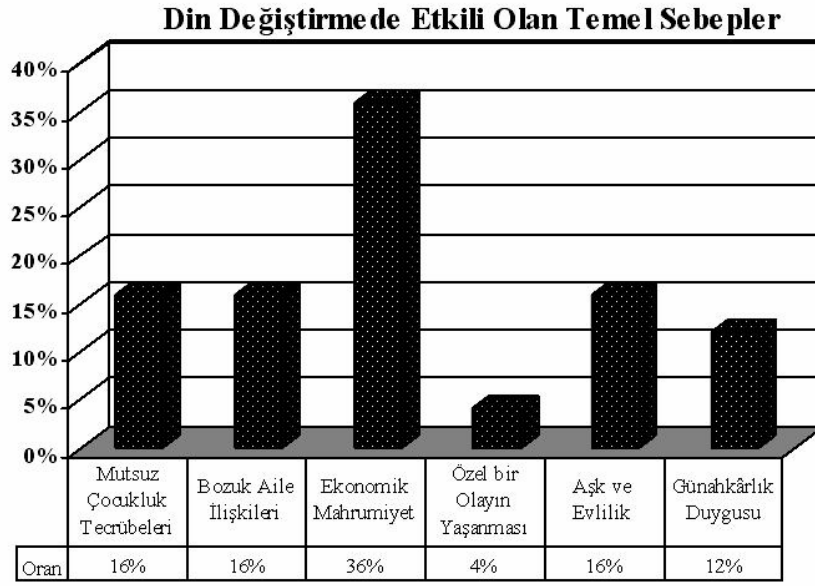

ettiler. Daha sonra benim çok samimi arkadaşlarım oldu. Gidip-gelmeler oldu. Ben huzuru yakalamıştım”.

Araştırma grubumuzda iki kişi Hıristiyan olan eşi vasıtasıyla, 1 kişi de, gazetede rastladığı İncil ilanı ile ilk temasının olduğunu belirtmiştir.

e. Hıristiyanlığa Geçişte Etkili Olan Temel Sebepler

Tablo 10

Bu tablodaki verilere göre, araştırma grubumuzda yer alan gençlerin önemli bir bölümü (9 kişi; % 36) ekonomik mahrumiyetlerin etkisi ile Hıristiyan olmuşlardır. Grubumuz içerisinde işçilerin sayısının diğer meslek gruplarından önde geldiği (7 kişi; % 28) göz önünde bulundurulursa, bu sonucun duruma uygun olduğu anlaşılacaktır. Ayrıca işçi grubunun dışında da pazarlamacılık vs gibi yollarla misyonerler ile tanışıp Hıristiyan olanlar vardır. Misyonerlerin sıkça başvurdukları bir çalışma yöntemi de, işsiz kimselere iş vererek kendilerine yakınlaştırmadır. Buna bir örnek olarak, Hıristiyan dostları ile tanışmasının dağıtılan iş ilanı broşürleri ile olduğunu belirten 27 yaşındaki genç bir erkek şunları nakleder: “Yaklaşık bir yıl boyunca evlere çeşitli ürünlerin pazarlamacılığını yaptım. Bu süre zarfında bir hayli samimi dostlarım oldu. Tabii ki pazarlama şirketindekilerin Hıristiyan olduklarından haberim yoktu. Ben kendim inançlı birisiydim, ancak ibadetlerle pek aramın

olduğunu söyleyemem. Zamanla Hıristiyan dostlarım ile diyalogum iyice derinleşmeye ve Pazar günleri kiliselerine katılmaya başlamıştım. Fakat hemen Hıristiyan olmadım, aradan birkaç yıl geçmişti.”

Mutsuz çocukluk tecrübeleri, sevgi ve ilgi eksikliği ve bozuk aile ilişkilerinin yol açtığı gerilim sonucu din değiştirip Hıristiyan olanların sayısı da dikkate değerdir (%16+16 = % 32). Başka çalışmalarda da bunun örneklerini bolca görmek mümkündür.²⁴ Batı’da yapılan araştırmalarda da, din değiştiren kişilerin, önceki hayatlarında yüksek oranda aileleriyle ilişkilerinde ciddi sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.²⁵

Çocuk ve gençlerin temel psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamayan, az çok onların mutlu olmasına imkân vermeyen aile ve toplum şartları isyan ve tepkilere yol açmaktadır. Kendi ailesine ya da toplumuna duyduğu tepki dolayısıyla, onlardan intikam almak gibi bir dürtü ile yola çıkarak dinini ya da mezhebini değiştiren çok sayıda kişiye rastlanmaktadır. Aşağıda, bizim araştırmamıza katılan kişilerden birisi ile ilgili bir örnek sunulmuştur. Olayın kahramanı, şu anda 27 yaşında, esnafılık yapan, eşi ve kız kardeşi de Hıristiyan olan birisidir.

“Kalabalık bir ailede büyüdüm. Babamın ekonomik durumu çok iyi değildi. Ben de çalışmayı sevmeyen, tembel birisi idim. İlkokulu zor bitirdim. Ortaokulu derslerimin kötü olması ve devamsızlıktan dolayı bitiremedim. Babam beni çirak olarak birkaç iş yerine çalışmam için verdi, fakat çok tembel olduğumdan hiçbir iş yerinde uzun süreli çalışamadım ve bu yüzden işten çıkarıldım. Babam yine ısrarla bir iş bulup çalışmamı istedi, ancak ben pek çalışma taraftarı değildim. Babamın iş konusundaki bu baskısına daha fazla dayanamadım ve İstanbul’a kaçtım. O zaman 17 yaşındaydım. Orada inşaatlarda yatıp kalktım ve bir ara hırsızlık suçu ile hapse girdim. Bu sırada ailem beni bulmak için yola çıkmışlar. Benim hapiste olduğumu duyunca oradan çıkarmak için avukat tutmuşlar. Ben kesinlikle eve dönmek istemediğimi, hapiste rahat olduğumu söylememe rağmen annemin ağlayıp sızlamasına dayanamayıp eve dönmek zorunda kaldım. Eve döndükten sonra babam artık bana baskı yapmaktan vazgeçmişti. Askerlikten döndükten sonra fabrikada iş buldum ve orada çalışmaya başladım. Arkadaşlarım aracılığı ile Hıristiyan oldum. Ev gruplarına devam ettim. Orada çok samimi arkadaşlar edinmiştim Şunu söylemek istiyorum:

---

²⁴ Muratoğlu, a.g.e., s. 35, 61, 67, 85, 119, 120.

²⁵ Kirkpatrick, Lee A., “An Atteachment-Theory Approach to the Psychology of Religion”, The International Journal for The Psychology of Religion, 2(1), 1992, s. 17; Köse, a. g. e. , s. 50-53.

“Ben çok kötü bir çocukluk dönemi yaşadım. Babam bana çok baskı yaptı. Kendimi bildim bileli babamla aramız hemen hemen hiç iyi olmadı. Evden kaçmamın tek sebebi odur. Benim çocuğum olursa ona kesinlikle yaşadıklarımı yaşatmak istemem.”

25 yaşında erkek ve halen işçi olarak çalışan ve aile baskına tepki olarak din değiştirip Hıristiyan olan bir başkasının hikayesi de şöyledir:

“Ben çocukluğumda içine kapanık biri idim. Benim böyle olmam biraz da ailemin beni terbiyeli yetiştirmek istemelerinden kaynaklanmış olabilir. Her yapmak istediğim şeyden yasak, ayıp diye çevrildim. Öyle ki benim çocukluğumda hiç arkadaşım yoktu diyebilirim. Evden işe, işten eve giden birisi idim. Mahalledeki çocuklar bana: “sen ne biçim çocuksun, ne bizimle oynamaya ne de bizimle gezmeye gelirsin.” Benim arkadaşlarla oyun oynama ve kahveye gitme kültürüm hiç olmadı. Hatta beni askere uğurlamaya gelen hiç arkadaşım olmamıştı. İsa Mesih ile çalıştığım iş yerindeki arkadaşımın beni bir Pazar kiliseye daveti ile tanıştım”

Araştırmamıza katılanlar arasında aşk ve evlilik yoluyla dinini değiştiren 4 kişi (% 16) bulunmaktadır ve bunların tamamı da bayanlardan oluşmaktadır. Daha önce Hıristiyan olmuş fakat aslen Türk-Müslüman olan kişilere sevgi yoluyla bağlanan bu bayanlardan iki tanesi, evlenmeden önce eşlerinin Hıristiyan olduğunu bilmediklerini, bunu evlendikten sonra öğrendiklerini, ancak eşlerini sevdikleri için kendilerinin de Hıristiyan olduğunu belirtmişlerdir.

Gençlik; kişinin birçok hatalar yapabildiği, ahlaki ve dini değerlere aykırı davranışlara sürüklendiği bir dönemdir. Dolayısıyla çoğu gencin ruhsal dünyasında, döneme özgü suçluluk ve günahkârlık duygusu ve bunların vicdanda meydana getirdiği yoğun baskı vardır. Bu yoğun baskı affedilme ihtiyacı, mucizevi bir arınma ve kurtuluş isteği, manevi bir otoriteye sığınma arzusu, köklü bir değişim ve dönüşüm beklenti ve ümidini kamçulamaktadır. Bu yüzden, yeniden doğma, kurtuluşa erme, güven, sevgi ve özgürlüğe kavuşma’ türü dini söylemler gençleri etkilemektedir. Araştırma grubumuzda yer alan 3 kişi (% 12), bu yöndeki eğilimlerinin Hıristiyan olmalarında belirleyici olduğunu dile getirmişlerdir.

Bunların dışında, mistik diyebileceğimiz özel bir olaya bağlı olarak Hıristiyan olanlara da rastlanmaktadır. Bizim grubumuzda sadece bir kişi böyle bir olay yaşadığını belirtmiştir. Hıristiyanlığa geçişinizde sizi en çok etkileyen ne oldu? Sorusuna daha önce alevi olduğunu söyleyen 29 yaşında bir erkek şu şekilde cevap vermiştir:

“Her şey bir rüya ile başladı. Ama bunun öncesinde bazı araştırmalarım da oldu. Bana İsa Mesih’in kendisi, yaşamı ve öğretisi cazip geldi. Gördüğüm rüya şöyle idi: Rüyamda kalabalık kırk kişi kadar bir grupla merdivenden yukarıya çıkıyoruz. Herkes beyaz kefen gibi bir elbise ile en önde gidenin elinde tütsü gibi sallanan bir şey var. Anlamadığım bir dilde ilahiler söyleniyor. Zaman zaman gruptaki insanlar daha önce hiç duymadığım haleluya diye bir şeyler söylüyor. Şaşırılmış durumda grupla gidiyorum. En sonunda önümdeki adamın kulağına eğilerek nereye gidiyoruz diye sordum. Adam sus işareti yaparak Meryem oğlu İsa’ya gidiyoruz dedi. Rüyamı babama anlattım. Hayırlı bir rüya dedi ve ‘herkes Meryem’in oğlu İsa’yı anlasa’ diye de ekledi. Gülerek ikimizden birimiz kesin cennetteyiz dedi. Daha sonra internette buradaki yerel kilisenin adresini buldum ve onlarla irtibata geçtim. Sonrası malum.”

Sonuç ve Öneriler

Bir insanın içine doğduğu ve içinde yetiştiği bir din ve inanç sistemini terk ederek bir başka inanç sistemine geçişi, gerek işleyiş süreci, gerekse sonuçları bakımından kolay olmayan oldukça ciddi bir olaydır. Fakat bir takım bireysel ve toplumsal şartlar bir araya geldiğinde bu tür olayların yaşanması kaçınılmaz olmaktadır. Ülkemizin içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve ekonomik şartların, İslami değerlerin toplumdaki etkinliği ve eğitim-öğretimindeki yetersizliklerinden doğan boşluğun, dıştan gelen yabancı etki ve yönlendirmelere açık ve riskli bir ortam oluşturduğu söylenebilir. Bu konuda en riskli grubu da gençler, işsizler, göçmenler, kendilerini toplumsal bakımdan dışlanmış, mezhebi, etnik ve kültürel olarak azınlık durumunda hissedenler oluşturmaktadır. Misyonerlik faaliyetlerinde izlenen temel yöntem, psiko-sosyal ihtiyaçların karşılanması, insani dert ve sıkıntıları paylaşma ve iyileştirme vaadi ile yeni bir inanç aşısı yapmadır. Dolayısıyla, doğrudan doğruya Hıristiyan öğretilerinden etkilenerek din değiştirenlerin oranı son derece düşüktür. Sonuçta, Hıristiyanlığı seçmede daha çok duygusal ve sosyal faktörlerin ön planda geldiği görülmektedir.

Araştırmamıza göre, din değiştirmede ekonomik nedenler başta gelmektedir. İşsizliğin ya da çok düşük ücretle bir işte çalışmanın yaygın olduğu bir ortamda, daha iyi bir iş ve yaşama imkânlarına kavuşma umudu, bizim grubumuzdaki kişilerin Hıristiyan olmasında en güçlü motifi oluşturmaktadır. Buna yakın diğer bir önemli faktör ise, mutsuz çocukluk yaşantıları ve bozuk aile ilişkilerine bağlı olarak, gençlerin kendi aile ve toplumlarına karşı geliştirdikleri isyan

ve tepkidir. Sevgisiz ve ilgisiz bir aile ortamında önemsenmeyen ve kabul görmeyen, baskı ve kötü şartlarda yetişen, benlik ve kimlik bocalaması içerisinde bir kısım gençlerimizin, dinlerini değiştirerek rahata kavuştukları görülmektedir. Güçlü bir günahkârlık duygusunun bunalttığı ve çocuksu bir sığınma ya da yükü üzerinden atma ihtiyacı içerisinde bazı gençler için, sevgi ve kurtuluş doktrini ile (Mesih) Tanrı'ya vurgu yapan dini söylemler cezp edici olabilmektedir. Bunun yanında aşk ve evlilik bağının da din değiştirmede etkili bir faktör olduğu görülmüştür.

Bu sonuçlar çerçevesinde konu ile ilgili bazı önerilerimizi şu şekilde sıralayabiliriz.

1. Toplumumuzun ekonomik, sosyal ve kültürel şartlarının iyileştirilmesi, Batı'lı ülkelerle rekabet edebilir duruma getirilmesi gerekir. Ülkemizin, gelişmiş Batı ülkeleriyle arasındaki uygarlık farkı genç nesillerde "aşağılık duygusu"na yol açmakta ve bu ülkelerin yaşam tarzlarını taklit etme eğilimi ortaya çıkmaktadır. Bu durumda Hıristiyanlık, yüksek ve ileri bir uygarlığın dini olarak algılanabilmekte, kendi toplumsal konumundan ve kimliğinden memnun olmayan bazı insanlar için bir tercih konusu haline gelebilmektedir.

2. Toplumumuzda zaman zaman görülen İslami değerleri ve dindarları hedef alan küçültücü, suçlayıcı, dışlayıcı söylem ve uygulamalar son bulmalıdır. Kimlik kazanma sürecinde gençlerin İslami değerlerle ilişki kurma, onları benimseme ve içselleştirebilmeleri, büyük ölçüde toplumsal tasvip ve destekle mümkündür. Dine karşı açık küçültücü bir tutumun yaygınlık kazandığı ortamlar, daha başta dindarca düşünme ve yaşama cesaretini kırıcı, olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Bu durumda ya içine kapalı, toplumsal ilişkilerin uzağında dini gruplaşmalar ya da kendi toplumunun değerlerinden kopmuş ve bütünüyle yabancılaşmış, yabancı kültür ve değerlere hayranlık besleyen zihniyetler oluşmaktadır. Bu yüzden, toplumumuzda olumlu bir İslam ve Müslüman imajının oluşturulması ve yayılması büyük önem taşımaktadır.

3. Din ve dil bir toplumun kendi özgün kimliğini koruma ve geliştirmesinin en başta gelen iki unsurudur. Kültürel yozlaşma ve yabancılaşmanın her alanda kendisini gösterdiği bir durumda toplumsal varlığımızı ve bütünlüğümüzü koruyabilmek için İslam Dininin ve Türkçenin genç nesillere en iyi şekilde öğretilmesi gerekir. Okullarımızda bu konuların öğretimi son derece yetersizdir.

Batı ülkelerinin çoğunda din eğitim-öğretimi okul öncesi dönemde başlatılmakta, dini pratik ve etik değerler büyük ölçüde okul sıralarında öğrenciye kazandırılmaktadır. Bizde ise, din eğitim öğretimi hem geç başlatılmakta hem de müfredat haftalık ders saati

ve dersin veriliş tarzı bakımından çok yetersiz kalmaktadır. Araştırmamıza katılan gençlerin durumunda olduğu gibi, çocuklarımızın önemli bir bölümü dini bilgilerle ilk defa okulda karşılaşmakta fakat Din Kültürü ve Ahlak Dersinin mevcut statüsü, onların yeterli ve sağlıklı dini yetişmelerini sağlayamamaktadır.

Ülkemizin resmi dili olan Türkçenin öğretimi de çok iyi durumda değildir. Okullarımızdaki yabancı dil öğretimindeki başarısızlığın kaynağında, asıl kendi dilimizi sevdirmeye ve öğretmedeki başarısızlık olduğu zaman zaman dile getirilen bir husustur. Yabancı dil öğretimi için yapılan teşvikler, kendi dilimizin öğretilmesi ve geliştirilmesi için yapılmamaktadır. Bu durumda, misyonerlerin çok rahat çalışma alanı buldukları yabancı dil öğretim merkezleri ya da yabancı dille öğretim yapan okul ve bölümlerde çocuk ve gençlerimiz öğrendikleri dil ile birlikte o dilin taşıdığı yabancı kültür değerlerine de hayranlık geliştirmekte ve kendi toplumunun değerlerine yabancılaşarak, zamanla dinini de değiştirebilmektedir.

4. Aile, kişilik gelişiminin en önemli kaynağı ve en etkili eğitim çevresidir. Kendi aile ortamında sağlıklı ve mutlu bir gelişme imkânı bulan çocuk, ana-babasına olduğu kadar, onların temsil ettiği dini ve toplumsal değerlere de bağlılığını hayat boyu sürdürür. Buna karşılık, aile içi huzursuzluklar, çatışma ve kopmalar, mutsuz aile tecrübeleri, ana-baba ile birlikte bütün topluma yayılan isyan, kin ve öfkeye neden olabilir. Bizim araştırma grubumuzda yer alan kişilerin önemli bir bölümünün, bu motiflerin etkisi ile din değiştirdikleri görülmüştür.

Hızlı toplumsal değişimler, geleneksel aile yapısını ve ilişkilerini bozmuştur. Nesiller arasındaki kültürel farklılıklar çok fazla artmıştır. Bu durumda anne babanın çocuklarını anlama ve onları iyi bir şekilde eğitime imkânları son derece azalmıştır. Bu durumda biri diğerini anlayamayan, farklı dünyalarda yaşayan nesiller ortaya çıkmıştır. Çok ileri boyutlarda olmasa bile bir “kuşaklar çatışması” yaşandığı bir gerçektir. Bu bakımdan, çocuk ve gençlerin eğitimi kadar, anne babaların eğitimi de önem kazanmıştır. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının bu konuda önemli görevler yüklenmesi gerekmektedir.

5. Gerek ailede ve gerekse okullarda yürütülen din eğitim-öğretiminin sevgi merkezli olması, aşırı korkutucu ve cezalandırıcı söylemlerden uzak durulması gerekir. Özellikle gençlerin yaşadıkları içsel çatışma ve gerilimler dikkate alınarak, onların vicdanını rahatlatacak, dini ümit ve gayretlerini artıracak, hayatlarını anlamlı kılacak dini yorum ve değerlendirmelere ağırlık verilmelidir.

6. Camilerin günümüzde, yalnızca mescit görevini yapan sınırlı fonksiyonu yerine, toplumsal hayatın merkezinde varlığını hissettiren

yeni bir anlayışla ele alınması gerekir. Camiler aynı zamanda bir kültür merkezi görevi yapmalı, çocuk ve gençlerin hayatında daha çok yer tutmalıdır.

7. Camiler, okullar, işyeri ve fabrikalarda misyonerlik faaliyetlerinin toplumumuz açısından meydana getirebileceği tehlikeli gelişmeler konusunda aydınlatıcı programlar yapılmalıdır.

8. Medyada konu ile ilgili yapılan yayın ve programlarda gerçek dışı ve sansasyonel haberlerden uzak durulmalıdır. Büyük bir din değiştirme tehlikesi olduğu ya da misyonerlerin ülkenin her tarafını kuşattığı izlenimini uyandıracak aşırı söylemlere başvurulmamalıdır. Bu konuda televizyon programlarında görev yapan kişilerin saldırgan, karalayıcı, aşırı öfkeli tavırlarının aksi yönde sonuçlar doğurabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Kendine güvenli, nazik, kararlı ve tutarlı bir tartışma yürütülmelidir.

Bibliyografya

- Canbolat, Süreyya, “Bir Kelam Problemi Olarak Dinden Dönmenin Sebepleri, Bu Sebeplerin Tarihte ve Günümüzde İslâm’dan Dönmeyle İlişkisi”, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enst, 2003).
- Dawson, L. (edt.), *Cults in Context in the Study of New Religious Movement*, Toronto 1996.
- Glock, Charles Y., “The Role of Deprivation in the Origin and Evolution of Religious Groups”, Lorne L. Cilacı, Osman, Hıristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 1990
- Gillespie, V. B., *The Dynamics of Religious Conversion*, Alabama 1991.
- Gündüz, Şinasi -Mahmut Aydın, *Misyonerlik*, Kaktüs Yay., İstanbul 2002.
- Gündüz, Şinasi, “Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri”, Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri, Ensar Neşriyat, İstanbul 2004.
- Hall, G. S., *Adolescence: It’s Psychology and It’s Relation to Physiology, Antropology, Sociology, Sex; Crime, Religion and Education*, (2 vols) New York 1904.
- Hökelekli, Hayati, *Din Psikolojisi*, Ankara 2003.
- , “Gençlik ve Din”, *Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.
- İbn Haldun, *Mukaddime* (çev. Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, c.I, İstanbul 1982.

- Kağıtçıbaşı, Çiğdem, Yeni İnsan ve İnsanlar, İstanbul 1999.
- Kirkpatrick, Lee A., "An Attachment-Theory Approach to the Psychology of Religion", The International Journal for The Psychology of Religion, 2(1), 1992.
- Köse, Ali, Neden İslâm'ı Seçiyorlar, İSAM Yay., İstanbul 1997, s. 46.
- , "Din Değiştirmenin Psiko-Sosyolojik Nedenleri", Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, Ensar Neşriyat, İstanbul 2004.
- Krosnick, J.A. & D.F. Alwin, "Aging and susceptibility to attitude change", Journal of Personality and Social Psychology, 57, 1989.
- Küçüköğlü, Bayram, Türk Dünyasında Misyoner Faaliyetleri: Dünü-Bugünü ve Yarını, Kültür Sanat Yay., İstanbul 2003.
- Lofland, John-N. Skonovd, "Conversion Motifs", Journal for the Scientific Study of Religion, 1981.
- Muratoğlu, Davut, (Der.) Neden Hıristiyan Oldular? 17 Türk'ün Öyküsü, Müjde Yayıncılık, İstanbul 2002.
- Nahya, Z. Nilüfer, "Türkiye'de Hıristiyan Olmak", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sos. Bilimler Enst., 2004.
- Öz, Serpil Zeynep, "Niçin ve Nasıl Din Değiştiriyorlar? Hıristiyan Türkler", Özgür ve Bilge Dergisi, 1, S. 5 (2002).
- Starbuck, Edvin, D. , The Psychology of Religion, New York 1899.
- Tyler, T. R. ve R. A. Schuller, "Aging and attitude change", Journal of Personality and Social Psychology, 61, 1991.
- Tezokur, Hadi, "Diyarbakır Kilisesi ve Misyonerlik", Türk Dünyasında Misyonerlik Sempozyumu, (Yayınlanmamış Bildiri) Çanakkale 15-17 Nisan 2005.
- Yörükoğlu, Atalay, Gençlik Çağı, 2. bas., Ankara 1986.